«Тасдиқ мекунам»
Директори МД «Маркази ҷумҳуриявии илмию клиникии педиатрӣ ва ҷарроҳии кӯдакона»,
доктори илмҳои тиб, дотсент
________________Т.Ш. Икромов
«__29__» ____04____ 2024 г.

ХУЛОСАИ
МД «Маркази ҷумҳуриявии илмию клиникии педиатрӣ ва ҷарроҳии кӯдакона»

Диссертатсия дар мавзуи «Паҳншавӣ ва омилҳои таъсиррасонанда ба пайдоиши нуқсонҳои модарзоди минтақаҳои ҷоғу-рӯй дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз рӯи ихтисоси 14.01.14 – Стоматология, дар заминаи МД «Маркази ҷумҳуриявии илмию клиникии педиатрӣ ва ҷарроҳии кӯдакона» (МД МҶИКП ва ҶК) иҷро шудааст. Дар давраи омодасозии диссертатсия Аминов Рустамҷон Сафарович дар МДТ «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино» кор кардааст.

Соли 2001 Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Синоро аз рӯи ихтисоси "Стоматология" хатм кардааст.

Шаҳодатномаи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ соли 2024 аз ҷониби МД «Маркази ҷумҳуриявии илмию клиникии педиатрӣ ва ҷарроҳии кӯдакона» дода шудааст.

Роҳбари илмӣ – Ҷонибекова Розия Наҷмиддиновна, номзади илмҳои тиб, дотсент, мудири кафедраи ҷарроҳии ҷоғу рӯй МДТ «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино».

Мавзӯи диссертатсия ва роҳбари илмӣ соли 2018 дар ҷаласаи шӯрои олимони МД МҶИКП ва ҶК тасдиқ шудааст (протоколи №2/6, аз 22.06.2018).

Кори диссертатсионӣ дар доираи мавзӯъ ва нақшаи илмӣ – таҳқиқотии МД МҶИКП ва ҶК иҷро гардидааст.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсия хулосаи зерин қабул карда шуд:

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Сарфи назар аз ҷорӣ намудани технологияҳои нав дар ташхис ва табобат, масъалаҳои нуқсонҳои модарзодӣ (НМ) яке аз мушкилоти мубрами соҳаи тандурустӣ мебошанд. Қайд кардан зарур аст,аз сабаби басомад ва вазнинии зиёд, ки худ як мушкили муҳими соҳаи тандурустӣ ва иштимои буда, аҳамияти омӯзиши сабабҳои пайдоиш ва хусусиятҳои паҳншавии онро дар минтақаҳои гуногуни ҷумҳурӣ муайян мекунад [Абдураҳимов А.Х., 2014; Набиев З.Н., 2014; Абдураҳмонов А.З., 2018].

Дар ҳоли ҳозир дар кишварҳои мухталиф таваллуди кӯдак бо НМ минтақаи ҷоғу - рӯй ба таври васеъ фарқ мекунад.

Дар байни НМ, ки солҳои охир ба таври миқдорӣ афзоиш ёфта, дар байни тамоми нуқсонҳои инкишофи инсон ҷои дуюмро ишғол намуда, 88%-и онҳоро нуқсонҳои модарзодии лаб ва/ё лаби боло ташкил медиҳанд, нуқсонҳои модарзодӣ ва нуқсонҳои модарзодии ҷоғу - рӯй ҷои махсусро ишғол мекунанд [Гончакова Г.В., 2008; МакЛехосе РФ, ва диг., 2009; Андреева О.В., 2011; Баутзер А.П., 2014; Абдурахимов А.Х., 2015; Фоменко И.В., 2016; Абдурахмонов А.З., 2019].

Тибқи маълумоти Созмони умумиҷаҳонии тандурустӣ, паҳншавии нуқсонҳои минтақаи ҷоғ-рӯ дар ҷаҳон ба ҳисоби миёна 1 аз 600 тифли навзодро ташкил медиҳад. Дар Федератсияи Русия сарфи назар аз ҷорӣ намудани ташхиси барвақт ва пешгирии нуқсонҳо дар марказҳои перинаталӣ, беш аз 20 ҳазор кӯдак бо нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷоғу рӯй ба дунё меоянд. Дар баробари ин, ташхис ва басомади нуқсонҳо дар минтақаҳои Федератсияи Русия дар доираи хеле васеъ тағйир мееёбанд: аз 1:653 то 1:1280, ки ин метавонад ба хусусиятҳои ҷуғрофии минтақаҳо, омилҳое, ки ба рушди онҳо таъсир мерасонанд, вобаста

бошад. ва хусусиятҳои популятсия [Гончакова Г.В., 2010; Андреева О.В., 2014; Фоменко И.В., 2017].

Бино ба маълумоти Маркази ҷумҳуриявии омори тиббӣ ва иттилооти Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар ҷумҳурӣ беш аз 2,5 ҳазор кӯдак бо нуқсони модарзодӣ таваллуд мешаванд.

Бояд гуфт, ки дар минтақаҳои гуногуни Ҷумҳурии Тоҷикистон басомади нуқсонҳо дар доираи хеле васеъ фарқ мекунанд: аз 1:82 то 1:1480, ки ин пеш аз ҳама ба индекси занони солим, сатҳи ёрии тиббӣ вобаста аст, хусусиятҳои ҷуғрофии минтақаҳо ва хусусиятҳои популятсияҳо [Абдурахманов А.Х., 2018]. Тадқиқотҳои гузаронидашуда [Набиев З.Н., 2014.; Рахматова Р.А., 2016; Абдурахимов А.Х., 2015; Абдурахмонов А.З., 2019] нишон дод, ки тамоюли мунтазам афзудани суръати пайдоиши онҳо мушоҳида мешавад, дар ҳоле ки солҳои охир дар байни ин нуқсонҳо таносуби нуқсонҳои минтақаи ҷоғи - рӯй, яъне нуқсонҳои мураккаб аз ҷиҳати ҷорӣ намудани табобат ва ҷанбаҳои барқарорсозӣ онҳо мебошад.

Бояд гуфт, ки сабабҳои пайдоиши нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷоғу - рӯй то ҳол ба қадри кофӣ омӯхта нашудаанд ва таҳқиқоти минбаъдаро тақозо мекунанд.

Гузашта аз ин, баъзе нуқсонҳои инкишофи минтақаи ҷоғу - рӯй метавонанд ҳамон ихтилолҳоеро намояндагӣ кунанд, ки ислоҳи ҷарроҳиро талаб мекунанд [Кузнецова В.Н., 2008; Тоиров У.Т., 2015]. Нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷоғ-рӯй ҳамкории бисёрмарҳалаи байнисоҳавии мутахассисонро тақозо мекунад [Ершова О.Ю., 2021]. Сарфи назар аз кушода шудани шӯъбаҳои ҷарроҳии ҷоғ-рӯй дар марказҳои шаҳрҳои Хуҷанд, вилояти Суғд ва маркази мили тибии Шифобахш, шаҳри Душанбе то ҳол системаи ягонаи байнисоҳавӣ вуҷуд надорад барои бақайдгирӣ беморон, дар байни табибон ва волидайн огаҳӣ надоранд, ки боиси сари вақт ба кӯдакони гирифтори ин нуқсон расонида нашудани ёрии

махсусгардонидашуда мегардад. Мутаассифона, ёрии тиббӣ ба ин гурӯҳи беморон на ҳамеша ба андозае, ки барои рафъи деформатсияҳои мавҷуда мусоидтар аст, расонида мешавад.

Дар кишварҳои пешрафтаи Аврупо ва Амрико марказҳои гуногуни соҳа барои муолиҷа ва барқарорсозии беморони нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷоғ-рӯ таъсис дода мешаванд.

Масъалаҳои такмили низоми ёрии тиббии кӯдакони дорои нуқсонҳои модарзодии ҷоғу - рӯй дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар барномаҳои миллии рушди системаи тавонбахшии тиббӣ дар ҳудуди ҷумҳурӣ инъикос ёфтаанд. Ташкил ва гузаронидани тавонбахшии тиббию иҷтимоии кӯдакони дорои нуқсони модарзодии минтақаи ҷоғу-рӯй имрӯз танҳо дар шароити як маркази махсусгардонидашуда дар шаҳри Душанбе, Хуҷанд, вилояти Суғд ва Бохтари вилояти Хатлон имконпазир аст ва бояд бо амалҳои мутафаккири ҳамоҳангшудаи барқарорсозӣ алоқаманд бошад. Дар марказҳо вобаста бо адади кори ҳайати мутахассисони гуногун барои кумаки махсусгардонида шуда фаолият мекунанд ки ин пешрафти соҳа ҷароҳи ҷоғу руӣ мебошад.

Мавҷудияти чунин марказҳо калиди табобат ва барқарорсозии самараноки ин нуқсонҳо мебошад.

Аз ин рӯ, масъалаҳо қайд шуда ки ба нуқсонҳо модарзоди вобастагӣ мебошад, ки хело мураккаб буда, муносибати пайгирона ба табобат ва барқарорсозӣ, мониторинги динамикии кӯдак ба рушди мӯътадили минтақаи ҷоғу - рӯй дар кӯдакони гирифтори нуқсонҳои модарзодии инкишофи минтақаи ҷоғу - рӯй мусоидат намуда, ҳолати хуби эстетикӣ ва натиҷаи функсионалӣ он мебошад.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Татбиқи бевоситаи ҳамаи марҳилаҳои тадқиқот, муаллиф шахсан 135 беморро аз назар гузаронида, тадқиқоти илмӣ ва нашрияҳоро оид ба мавзӯи тадқиқоти мавриди баррасӣ қарор дода, методологияи гузаронидани барқарорсозӣ ва тафсири

натиҷаҳоро дар компютери шахсӣ ҷорӣ намуда, иттилооти илмиро дар асоси маълумот ҷамъоварӣ ва таҳлил кардааст. Ҳадафҳои вазифаҳои таҳқиқотӣ дар гурӯҳҳо, инчунин таҳлили статистикӣ, умумӣ ва тафсири натиҷаҳои бадастомада, ки дар асоси онҳо усулҳои нави гузарондани тадбирхои комплексии барқароркуни коркард карда шудааст. Муаллиф мақолаҳо, маърӯзаҳо дар конфронсҳои илмӣ омода ва чоп кардааст, натиҷаҳои таҳқиқот дар кафедраҳои тахассусӣ ҷорӣ ва санҷида шудаанд. Таҳлили натиҷаҳои бадастомада ва 100% коркарди статистикӣ аз ҷониби муаллиф мустақилона анҷом дода шудааст. Иштироки муаллиф дар ҷамъоварии иттилооти илмӣ зиёда аз 85 фоиз ва дар умумӣ ва таҳлили натиҷаҳои бадастомада 100 фоизро ташкил медиҳад.

Дараҷаи коркарди илмии проблемаи мавриди омӯзиш. Бояд гуфт, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пас аз таъсиси шӯъбаҳои махсусгардонидашуда дар шаҳрҳои Душанбе ва Хуҷанд масъалаҳои ташхис ва принсипҳои омодагӣ ба дахолати ҷарроҳӣ барои НМ минтақаи ҷоғу - рӯй ба таври назаррас такмил ёфта, боз ҳам такмили минбаъдаро талаб мекунад. Инчунин, таҳлили адабиётҳои дастраси мо, баррасии адабиёт ва корҳои илмие, ки ба пешгирӣ, ташхис, принсипҳои омодасозии пеш аз ҷарроҳи ва расонидани кӯмаки махсуси ҷарроҳию ортопеди ба кӯдакони дорои нуқсони модарзодии узвҳои ҷоғу-руй бахшида шудаанд [Анурова А.Е., 2009; Фоменко И.В., 2011; Абдурахманов А.Ҳ., 2014; Ашуров Г.Г., 2016], ҳамчунин гузаронидани чораҳои пурраи тавонбахшӣ бади гузаронидани амалёти ҷарроҳии минтақаи ҷоғу руй [Андрианова Ю.В., 2006; Короленков М.А., 2008; Серебрякова Е.Н., 2011; Чернобровкина М.И., 2017; Рахматова Р.А., 2019] мо интихоби дурусти мавзӯъро қайд мекунем.

Таҳлили мушоҳидаҳои клиники оид ба басомади пайдо шудани нуқсонҳо модарзоди дар инкишофи минтақаи ҷоғу - рӯй нишон медиҳад, ки тадқиқотҳо оид ба такмили равишҳои ҷарроҳӣ бо назардошти хусусиятҳои минтақа, муайян намудани омилҳои хавфи ба рушд таъсиркунанда ва сифати ёрии тиббӣ идома

дорад; тадқиқоти синну сол ва чинси кӯдакон, оилаҳои дорои нуқсонҳои модарзодӣ; сифати хизматрасони нигоҳубини махсуси стоматологӣ: ҷорӣ намудани технологияҳои инноватсионии ҷарроҳӣ; гузаронидани баҳодиҳии функсионалии барқарорсозии барвақтии ортопедии кӯдакони бо нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷоғу - рӯй.

Асарҳои ин муаллифон дар рушди ёрии махсуси тиббии ҷарроҳӣ ва ортопедии стоматологӣ саҳми арзанда гузоштаанд, аммо онро тамом накардаанд, ки баҳсҳои сершумор дар ҷомеаи илмӣ ва ҷомеаҳои касбӣ оид ба вектори дарёфти роҳҳои такмили ихтисоси бисёрсоҳавӣ шаҳодат медиҳанд барқарорсозии кӯдакони нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷоғу рӯй заминӣ дар шароити ислоҳоти нигаҳдории тандурустӣ, ки таҳқиқоти минбаъдаро тақозо мекунад. Масалаҳои ки муносибати ҳаматарафа ба ташкили ёрии махсуси тиббии ва чораҳои тавонбахши кудакони гирифтори ин нуқсонҳо то ҳол нокифоя ҳали худпро ёфта истодааст ва тадқиқот зарури талаб менамояд ки ба натиҷаҳои хуб ноил гарданд.

Навгонии илмии таҳқиқот.

Дар асоси таҳлил ва натиҷаҳои тадқиқот дар минтақаҳои гуногуни Ҷумҳурии Тоҷикистон зуд-зуд гирифтор шудани кӯдакони нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷой-рӯй муайян карда шуд. Дар асоси омилҳое, ки ба эҳтимолияти нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷоғ-рӯй (махсусан иҷтимоӣ-гигиенӣ, биологӣ ва тиббию ташкилӣ) таъсир мерасонанд, исбот шудааст.

Натиҷаҳои наздику дуру дарози муолиҷаи чарроҳӣ ва офиятбахшии тиббию ичтимоии кудакони бо нуқсони модарзодии сохтори ҷоғу руӣ омӯхта шуданд.

Намудҳои таъсири омодагӣ ва дахолати ҷарроҳӣ дар кӯдакони дорои нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷой-рӯй дар асоси равиши интегралии барқарорсозӣ муқаррар карда шуданд.

Дар асоси алгоритми таҳияшуда самаранокии дарсҳои мураккаб ва корҳои ислоҳӣ барои кӯдакони синни томактабии дорои нуқсонҳои нутқ исбот шудааст.

Маҷмӯи тадбирҳои профилактикӣ, табобатӣ, ташхисӣ ва барқарорсозӣ бо мақсади беҳтар намудани ташкили ёрии махсуси тиббӣ ба кӯдакони дорои нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷой-рӯй аз ҷиҳати илмӣ асоснок ва таҳия гардида, самаранокии онҳо исбот шудааст.

Алгоритм таҳия шудааст, ки имкон медиҳад, ки ба таври инфиродӣ баҳогузорӣ ва пешниҳоди нақшаи ягонаи барқарорсозии кӯдакон пас аз ислоҳи ҷарроҳӣ бо нуқсонҳои модарзодии ҷоғ-рӯй бошад.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ.

Таҳқиқоти диссертатсия ба шиносномаи Комиссияи олии аттестатсионии (КОА) назди Президенти ҶТ аз рӯйи ихтисоси 14.01.14 - Стоматология мувофиқат мекунад. Зербанди 3.1 (Этиология, патогенез, ташхис, табобат ва усулҳои пешгирии бемориҳои бофтаҳои сахт ва нарми дандон, бофтаҳои пародонтӣ ва луобпардаи даҳон дар кӯдакон ва калонсолон); 3.4 (Проблемаҳои саломатии дандонпизишкӣ дар калонсолон ва кӯдакон дар натиҷаи инкишофи бемориҳои системавии бадан); 3.6 (Табобати ортопедии нуқсонҳои дандонҳо, дандонҳо, нуқсонҳои модарзодӣ ва бадастомада, деформатсияи системаи дандонпизишкӣ бо истифода аз тарҳҳои гуногуни дандонҳо).

Тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия. Муқаррароти асосии кори диссертатсионӣ дар конгрессҳо ва конференсияҳо мавриди баррасӣ қарор гирифтанд: конфронсҳои солонаи Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино (2019, 2021, 2022, 2023) гузориш ва муҳокима карда шуданд; 3 – анҷумани анестезиолог ва реаниматологҳои кӯдаконаи Россия, Конгресси X - педиатрони кишварҳои ИДМ, Анҷумани II ҷарроҳони кӯдакони Осиёи Марказӣ, конфронси илмӣ-амалии ҷумҳуриявии ГУ РНКЦП ва ДХ (2023) ва ҷаласаи шӯрои олимони МД «Маркази ҷумҳуриявии илмию клиникии педиатрӣ ва ҷарроҳии кӯдакона».

Натиҷаҳои таҳқиқоти илмии диссертатсионӣ ба равандҳои илмӣ ва табобатии МД «Маркази ҷумҳуриявии илмию клиникии педиатрӣ ва ҷарроҳии кӯдакона», МД Маркази миллии тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Шифобахш” ва МД “Пажуҳишгоҳи илмию клиникии стоматология” ҷорӣ карда шудаанд.

Мақоллаҳо дар маҷаллаҳои тақризшаванда:

[1-М]. Аминов Р.С. Нуқсонҳои модарзодии рӯй, масъалаҳои тайёрии пешазҷарроҳӣ дар кӯдакон [Матн] / Р.С. Аминов, Р.А. Рахматова // Авджи Зухал. – 2023. – №1. – С. 113-116.

[2-М]. Аминов Р.С. Беҳтарсозии натиҷаҳои ҷарроҳии ҷоғу рӯй дар кӯдакон бо роҳи такмили усулҳои анестезияи умумӣ [Матн] / Р.С. Аминов, Р.А. Рахматова, Ф.С. Косимова // Илм ва фановарӣ. – 2023. – №4. – С. 78-82.

[3-М]. Аминов Р.С. Ёрии комплексии тиббӣ ба кӯдакони гирифтори нуқсонҳои модарзодии ҷоғу руй / Р.С. Аминов, Ф.С. Қосимова, Р.А. Рахматова, Р.Н. Ҷонибекова // Авҷи зуҳал. – 2024. - №1. – С.91-98.

[4-М]. Аминов Р.С. Хусусиятҳои беҳискунӣ дар стоматология ва ҷарроҳии ҷоғ-рӯй / Р.С. Аминов, Р.А. Рахматова, Ф.С. Қосимова // Илм ва фановарӣ. – 2024. – №2. – С. 96-99.

Мақола ва фишурдаҳо дар маводҳои конференсияҳо:

[5-М]. Аминов Р.С. Состояние кислотно-основного баланса при общей анестезии на основе пропофола у детей с врожденной расщелиной неба [Текст] / Р.С. Аминов, С.Р. Зоиров, Р.А. Рахматова, Р.Н. Джонибекова, // Материалы 3 – Российского съезда детских анестезиологов-реаниматологов, 2023 г., С. 80-82.

[6-М]. Аминов Р.С. Анестезия на основе пропофола с изучением состояния центральной и периферической гемодинамики при пороке развития челюстно-лицевой области у детей [Текст] / Р.С. Аминов, Р.А. Рахматова, Р.Н.

Джонибекова, Б.Х. Давлатов, С.Р. Зоиров // Материалы 3 – Российского съезда детских анестезиологов-реаниматологов, 2023 г., С. 114-115.

[7-М]. Аминов Р.С. Состояние кислотно-основного баланса при общей анестезии на Основе пропофола у детей с врожденной расщелиной неба [Текст] / Р.С. Аминов, Ф. Косимова // Сборник материалов «X юбилейный Конгресс педиатров стран СНГ «РЕБЕНОК И ОБЩЕСТВО: ПРОБЛЕМЫ ЗДОРОВЬЯ, РАЗВИТИЯ И ПИТАНИЯ» и II съезд детских хирургов Центральной Азии» Бишкек, 2023 г. С. 18-19.

Ҳамин тариқ, кори диссертатсионии Аминов Р.С. дар мавзӯи «Паҳншавӣ ва омилҳои таъсиррасонанда ба пайдоиши нуқсонҳои модарзоди минтақаҳои ҷоғу-рӯй дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз рӯи ихтисоси 14.01.14 – Стоматология, ки таҳти роҳбарии номзади илмҳои тиб, дотсент Р. Н. Ҷонибекова анҷом дода шудааст, кори пурмаҳсули илмӣ – тахассусӣ мебошад, ки дар он вазифаҳои муҳими илмӣ-табобатӣ ва барқарорсозии кӯдакони дорои нуқсонҳои модарзодии минтақаи ҷоғ-руй анҷом дода шудааст.

Аз рӯи мубрамият, навгониҳои илмӣ ва дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои илмии бадастомада, кори диссертатсионии Аминов Рустамҷон Сафарович ба талаботи қисми 3 бандҳои 31, 33, 34 "Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ", ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо ворид намудани тағйиру иловаҳо аз 26 июни соли 2023, №295), ки ба диссертатсияҳои номзадӣ пешниҳод карда мешаванд, пурра ҷавобгӯ буда, метавонад барои ҳимояи оммавӣ барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои тиб аз руи ихтисоси 14.01.14 – Стоматология, пешниҳод карда шавад.

Дар ҷаласа иштирок доштанд 19 нафар. Натиҷаҳои овоздиҳӣ: «тарафдор» - 19 нафар; «зид» - нест; «бетараф» - нест, протоколи №1 аз 24.04.2024

Кори диссертатсионии Аминов Рустамҷон Сафаровичро дар мавзӯи дар мавзӯи «Паҳншавӣ ва омилҳои таъсиррасонанда ба пайдоиши нуқсонҳои модарзоди минтақаҳои ҷоғу-рӯй дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба ҳимояи оммавӣ аз рӯи ихтисоси 14.01.14 - Стоматология пешниҳод карда шавад.

Раиси
комиссияи проблемавӣ-экспертии
МД «МҶИКП ва ҶК»,
доктори илмҳои тиб Шарипов А.М.

Котиби комиссия,
номзади илмҳои тиб Қудратова С.Н.

ШУЪБАИ КАДРХО
ОТДЕЛ КАДРОВ

Заверяю подпись
Нач. ОК.
«24» 04 2024